10.10.2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asia:
VNS 6/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia (https://www.eduskunta.fi/pdf/VNS+6/2022)

ja

VNS 4/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035
https://www.eduskunta.fi/pdf/VNS+4/2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan pyydettyä asiantuntijalausuntoa otsikon asioissa esittää Neste Oyj seuraavaa:

1. Yleistä

Neste tukee kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Neste on myös itse sitoutunut hiilineutraaliin tuotantoon vuoteen 2035 mennessä sekä siihen, että vähennämme asiakkaittemme hiilijalanjälkeä vuosittain vähintään 20 miljoonaa tonnia vuoteen 2030 mennessä (v. 2021 -10,9 Mt CO2e). Lisäksi olemme asettaneet tavoitteeksi vähentää tuotteidemme scope 3 -päästöintensiteettiä puoleen vuoteen 2040 mennessä. Oikeanlainen sääntelykehikko on avainasemassa, jotta kasvihuonekaasujen vähennyspotentiaali voidaan täysimääräisesti hyödyntää. Tarvitaan kaikki olemassa olevat keinot, jotta ilmastonmuutos saadaan pysäytettyä.

2. Uusiutuvan energian merkitys keskeinen

Uusiutuvan energian lisääntyvä tuotanto ja käyttö on (energiatehokkuuden ohella) tärkein fossiilisen energiariippuvuuden vähentäjä. Suomen hallituksen tavoitteena on puolittaa tieliikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. EU:n 55-valmiuspaketin myötä Suomen taakanjakosektorin (mm. liikenne, maatalous, jätehuolto) päästövähennysvelvoite nousee mitä todennäköisimmin 50 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä (nyt 39%), joten tavoitetasoja myös uusiutuvien liikennepolttoaineiden osalta tulee nostaa. Uusiutuvien polttoaineiden raaka-ainepohja tulee pitää mahdollisimman laajana, eikä kestävyyskriteerit täyttävien uusiutuvien polttoaineiden raaka-ainevalikoimaa tule rajoittaa.

Kotimainen uusiutuvien polttoaineiden tuotanto lisää energiaomavaraisuutta ja parantaa näin ollen myös energian toimitus- ja huoltovarmuutta. Muun muassa metsäpohjaisia raaka-aineita hyödyntävien polttoaineteknologioiden kehittäminen ja kaupallistaminen tukee myös osaltaan energiaomavaraisuutta sekä toimitus- ja huoltovarmuutta.

Neste Corporation
Common Functions

neste.com

Postal Address
POB 95
FI-00095 NESTE
FINLAND

Visiting Address
Keilaranta 21
Espoo

Telephone/Fax
+358 10 458 11

Business ID FI1852302-9
Domicile Espoo

3. Liikenne, lämmitys ja työkoneet

Tieliikenteen jakeluvelvoite on ennakoitava ja tärkeä osa Suomen ilmasto- ja biopolttoainepolitiikkaa ja sen nostaminen 34 prosenttiin on kannatettavaa - tosin nosto 30 %:sta 34 %:in huomioi lähinnä biokaasun lisäämisen jakeluvelvoitteeseen, joten suurempikin tavoitetason nosto olisi mahdollinen.

Biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen tavoitteena on korvata erityisesti erillislämmityksessä ja työkoneissa käytettävää kevyttä polttoöljyä biopolttoöljyllä. Esityksellä pannaan toimeen hallitusohjelman, ilmasto- ja energiastrategian ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman tavoitteita, jotka liittyvät taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteisiin. Hallituksen tavoitteena on nostaa biopolttoöljyn jakeluvelvoitetta vuodesta 2026 alkaen siten, että vuonna 2030 jakeluvelvoite olisi 30 prosenttia. Neste pitää nostoa perusteltuna, jotta Suomi pystyy saavuttamaan EU:n taakanjakoasetuksessa Suomelle asetetut kunnianhimoiset vuosittaiset päästökiintiöt. Työkoneiden kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2020 noin 5 prosenttia Suomen kokonaispäästöistä ja 9 prosenttia taakanjakosektorin päästöistä (Tilastokeskus 2022). Työkoneiden päästöt ovat pysyneet viime vuosina suurin piirtein samalla tasolla. Työkoneisiin kuuluu hyvin erilaisiin käyttötarkoituksiin tarkoitettuja laitteita järeistä kaivinkoneista, tiehöylistä ja maa- ja metsätalouden työkoneista trukkeihin, mönkijöihin ja ruohonleikkureihin. Lämmityspuolella kevyen polttoöljyn jakeluvelvoitteen nostaminen 30 prosenttiin auttaa vähentämään fossiilisen lämmitysöljyn käyttöä jäljellä olevissa öljylämmitteisissä rakennuksissa.

4. Teollisuuden kaasun ja sähkön käyttö

On tärkeää mahdollistaa teollisuuden maakaasun käytöstä irtautuminen tai korvaaminen vaihtoehtoisilla kaasuilla uudessa tilanteessa, jossa venäläistä kaasua ei enää käytetä. Tätä varten olisi myös varattava julkisia tuki-instrumentteja huoltovarmuusnäkökulmaakin korostaen (esim. uudet säiliötarpeet vaihtoehtoisille kaasuille jne.)

Strategian linjaus siitä, että “varmistetaan, että sähköverkonhaltijat pystyvät toteuttamaan sähkönkulutuksen voimakkaan kasvun ja toimitusvarmuuden turvaamisen edellyttämät toimet, mukaan lukien investoinnit sähköverkkoihin” on erittäin tärkeä ja kannatettava. Toisaalta Neste näkee, että strategian sähkönkulutuksen kasvuarviot ovat liian maltillisia. Teollisuuden sähköistyminen ja siirtyminen vetytalouteen sekä sähköisen liikenteen yleistyminen lisäävät huomattavasti sähkön kulutusta. Uusiutuvan sähkön rinnalla tulisi vedyn valmistuksessa hyväksyä muutkin hiilidioksidineutraalit sähköntuotantomuodot kuten ydinvoima (ns. matalahiilinen vety). Myös Kilpilahden teollisuusalueelle tarvitaan nopeasti huomattavasti vahvistettuja sähkönsiirtoyhteyksiä, jotta investoinnit erityisesti uusiutuvan vedyn tuotantoon ovat mahdollisia.

5. Vety ja sähköpolttoaineet

Neste pitää strategian vetylinjauksia oikeansuuntaisina ja realistisina, mutta tavoitetaso voisi olla korkeampikin. Lisäksi Neste peräänkuuluttaa **perusteellisempaa elinkeinopoliittista vetytoimenpideohjelmaa**, jotta varmistetaan alan kehittyminen, investointien toteutuminen, uusiin koulutustarpeisiin vastaaminen jne.

Neste Corporation
Common Functions

neste.com

Postal Address
POB 95
FI-00095 NESTE
FINLAND

Visiting Address
Keilaranta 21
Espoo

Telephone/Fax
+358 10 458 11

Business ID FI1852302-9
Domicile Espoo

Investointitavoitteiden toteutumisen edellytyksenä on riittävä julkinen tuki, sähköverkkojen vahvistaminen, lupamenettelyjen nopeuttaminen ym. hallinnollisten esteiden purkaminen - yksi kehityssuunta voisi olla olemassa olevan rajatun ja luvitetun teollisuusalueen sisällä tapahtuvan tietyntyyppisten ilmastolle myönteisten hankkeiden vapauttaminen raskaasta ja aikaa vievästä YVA-menettelystä.

Rajoittava lainsäädäntö vähentää keinovalikoimaa ja tuo investoinneille uusia epävarmuuksia. EU:n valmisteilla olevat lainsäädäntöhankkeet liittyen biomassan kestävyyskriteerien tiukentamiseen ja vihreän vedyn tuotannon ahtaaseen määrittelyyn sisältävät investointeja haittaavia rajauksia. Uuden energiatukiasetuksen tulisi riittävästi huomioida teollisuuden suuret investointitarpeet niiden edellyttämine infrastruktuuritarpeineen. Strategiassa esitetty alustava 150 miljoonan euron vuositaso on Nesteen näkemyksen mukaan alhainen tarpeisiin verrattuna. Vaihtoehtoisesti esitetyn energiatuen rinnalle voitaisiin lisätä mm. verohelpotuksia uusiutuvaan ja vähähiiliseen vetyyn perustuvalle liiketoiminnalle.

Uusiutuvan ja vähähiilisen vedyn (eli strategiassa käytetyn “puhtaan vedyn”) käytölle muuten kuin sellaisenaan esim. liikenteessä ei strategiassa ole asetettu numeerisia tavoitteita. Strategiassa voitaisiin harkita esim. teollisuuden käyttöön menevän uusiutuvan ja vähähiilisen vedyn määrälle tavoitteita (vrt. RED3:ssa ehdotetut tavoitteet vedylle) ja vastaavasti tukitoimia näihin pääsemiseksi.

Elektrolyysille asetetut tavoitteet vähintään 200 MW vuoteen 2025 mennessä ja 1000 MW vuoteen 2030 mennessä ovat hyvin maltillisia tavoitteita. **Neste suosittelee tavoitteiden kasvattamista ja varaamaan riittävästi resursseja (tuet, lupakäsittely jne.) niiden saavuttamiseen**. Uusiutuvan energian ja vihreän vedyn tuotantokapasiteetin tavoitteita tulisi nostaa, jotta Suomen kilpailukyky sähköpolttoaineiden valmistus- ja vientimaana varmistettaisiin tuleville vuosikymmenille.

Rahoituksen osalta vety- ja CCU -hankkeisiin on allokoitu 156 M€ tukirahaa. Neste toteaa, että pelkästään vuoden 2025 tavoitteen n. 200 MW elektrolyysihankkeiden investointikustannus on arviolta lähemmäs puoli miljardia euroa, ja vuoden 2030 tavoitteen 1000 MW investointikustannus vähintään noin 1-2 mrd euroa. **Ennakoitu tukitarve vaikuttaa alimitoitetulta vivuttamaan näitä tarvittavia hankkeita eteenpäin. Suoran tukirahoituksen kasvattamisen sijaan voidaan lisätä myös esimerkiksi verohelpotuksia uusiutuvaan ja vähähiiliseen vetyyn perustuville liiketoiminnoille**.

Sähkönkäytön osalta vaikuttaa, että **strategian pohjana olevassa perusskenaariossa on sähkön käytön lisääntyminen teollisuudessa merkittävästi aliarvioitu.** Perusskenaariossa teollisuuden kulutus arvioidaan olevan n. 45-50 TWh, kun Afryn selvityksessä hiilineutraalisuustavoitteiden vaikutuksesta sähköjärjestelmään teollisuuden ja rakentamisen sähkönkulutus oli yli 60 TWh vuoteen 2035 mennessä (Afry selvitys, s. 37, kuva 9). Politiikka-skenaariossa sähkön kulutuksen oletetaan kasvavan vielä voimakkaammin, n. 9 TWh enemmän kuin perusskenaariossa vuoteen 2035 mennessä (s. 105). **Neste suosittelee Politiikka-skenaarion käyttöä pohjaoletuksena, missä mainittu n. 9 TWh:n lisäys vastaa n. 1 GW elektrolyysivedyn tuotannon kuluttamaa sähkön määrää.**

Energiaverotuksen osalta on huomioitava tarkkaan, mihin loppukäyttöön energiatuote menee, jotta esimerkiksi liikennepolttoaineisiin tarkoitettu veroratkaisu ei koske kaikkea energian käyttöä ja **jotta sähköä ei veroteta useampaan kertaan silloin, kun se menee muiden energiatuotteiden raaka-aineeksi**.

Trilogi-neuvotteluissa parhaillaan olevan Uusiutuvan energian direktiivin päivitykseen liittyen Neste ei pidä tarkoituksenmukaisena fossiilisen energian edistämistä uusiutuvan energian edistämistä koskevassa lainsäädännössä. **Siksi vähähiiliseksi energiaksi tulisi määritellä korkeintaan elektrolyyserivety, joka on tuotettu muulla kuin vihreän vedyn määritelmän täyttävällä sähköllä (esim. nykyisen säännösluonnoksen perusteella ydinvoimalla tai biomassapohjaisella sähköllä tuotettu elektrolyyserivety).** Tällaisen rajatun vähähiilisen energian hyväksyminen liikenteen ja teollisuuden RFNBO-tavoitteisiin on kannatettavaa.

RFNBO (Renewable Fuels of Non-Biological Origin) on määritelmältään uusiutuvaa ja vähähiilinen taas kategorisesti ei ole. Eli periaatteessa ei voi olla "vähähiilisistä energialähteistä tuotettuja RFNBO-polttoaineita". *“Vähähiiliset elektrolyysipolttoaineet”* voisi olla tässä yhteydessä kuvaavampi termi. Niiden huomioiminen on oleellinen osa tukemaan RFNBO-investointeja ja määritelmä tulisi ensisijaisesti valjastaa tähän tarkoitukseen - eli luoda selkeä liitännäisyys RFNBO- ja vähähiilisten elektrolyysipolttoaineiden tuotannon välille. Vähähiilisten elektrolyysipolttoaineiden tuotanto mahdollistaa elektrolysaattorien jatkuvan (24/7) toiminnan ja täten vähentää investointien takaisinmaksuaikaa. Tässä tapauksessa erilliset lisävaatimukset vähähiilisten elektrolyysipolttoaineiden tuotannolle (esim. ajallinen korrelaatio vähähiilisen sähköntuotannon kanssa) eivät ole tarkoituksenmukaisia.

6. Energiatehokkuus

Energiatehokkuuden jatkuva parantaminen on ensiarvoisen tärkeää ja kannatettavaa. Primäärienergian ja sähkön käyttöä ei kuitenkaan tule katottaa ja EU:sta tulevan Suomen energian loppukulutuksen 250 TWh tavoitekin vaikuttaa epärealistiselta, kun samalla on tarkoitus edetä kohti hiilineutraaliutta, jossa mm. uusiutuvalla ja vähäpäästöisellä vedyllä on suuri rooli etenkin teollisuuden päästövähennyksien saavuttamisessa. **Toimialojen vähähiilitiekarttojen mukaan teollisuuden sähkönkulutus tulee jopa kaksinkertaistumaan ja tarkoittaisi yli 50 prosentin kasvua Suomen sähkönkulutuksessa 2050 mennessä.** Tämä on otettava huomioon sähköverkkojen suunnittelussa ja vahvistamisessa nopeasti kasvavaan tarpeeseen.

Neste tukee strategian linjausta siitä, että energiatehokkuussopimustoiminta on Suomessa ensisijainen, vaikuttava, kattava ja järjestelmällinen keino parantaa energiatehokkuutta ja täyttää EU:n tiukat velvoitteet energian tehokkaammasta käytöstä. Tämän vuoksi muussa lainsäädännössä, kuten päivityksessä olevassa teollisuuspäästödirektiivissä (IED), ei tule asettaa sitovia energiatehokkuusvaatimuksia, mikä uhkaisi romuttaa nykyisen hyväksi havaitun energiatehokkuussopimustoiminnan.

7. Lupamenettelyt

On sinänsä kannatettavaa, että vihreän siirtymän investointien lupamenettelyjä vauhditetaan voimavaroja lisäämällä lupaviranomaisiin (AVI, ELY, TUKES), mutta toisaalta tällainen hankkeiden priorisointi ei saa johtaa muiden hankkeiden lupamenettelyjen hidastumiseen entisestään.

Nopeutetun lupakäsittelyn hankkeiksi tulee hyväksyä myös teollisuuden vihreän siirtymän hankkeita. Lisäksi tarpeettomia YVA-menettelyjä tulisi välttää (esim. ilmastolle myönteiset investoinnit yvatulla teollisuusalueella).

Kaikkien investointien lupakäsittelyn enimmäiskestoksi tulisi asettaa 12 kuukautta ja karsia valituskierrokset yhteen. Jos tämän lisäksi halutaan joitain tiettyjä vihreän siirtymän hankkeita asettaa etusijalle, voisi niiden osalta pyrkiä 6-8 kuukauden käsittelyaikaan (esim. tuulivoimatuotanto).

8. Verot, tuet ja T&K&I

Suomessa on käytössä hyväksi havaittu hiilidioksidi- ja ympäristöperusteinen valmisteverotus, johon suuntaan myös uusi EU:n energiaverodirektiiviehdotus menee. Suomessa tästä on ollut hyvinä esimerkkeinä biopolttoaineiden alemmat verokannat ja parafiinisen dieselin alempi verokanta, joista jälkimmäinen on päätetty portaittain lopettaa. Tätä poistamista ja sen mahdollista perumista voisi myös energia- ja ilmastostrategiassa arvioida uudelleen yhtenä lisäkeinona.

Lisäksi ns. ammattidieselin mahdollinen käyttöönotto vaatii linjauksia. Ammattidieselin veroratkaisun yhdistämistä korkeaseoksisten biopolttoaineiden käyttöön tulisi harkita.

Uuden teknologian demonstraatiohankkeille varataan rahoitusta 150 miljoonaa euroa erikseen vuosittain. Neste pitää tätä tasoa alimitoitettuna teollisuuden investointitarpeisiin ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen nähden ja suosittelee varautumista rahoituksen kasvattamiseen ja jatkuvuuteen. Vaihtoehtoisesti esitetyn energiatuen rinnalle voitaisiin lisätä mm. verohelpotuksia uusiutuvaan ja vähähiiliseen vetyyn perustuvalle liiketoiminnalle.

Tutkimus ja innovointi ovat keskeisiä hiilineutraalin talouden ja vihreän siirtymän mahdollistajia. On tärkeää, että politiikkatoimilla tuetaan pitkäjänteisesti vihreää siirtymää. IE-strategiassa ja vetyperiaatepäätöksessä tulee investoinneille (julkinen ja yksityinen) asettaa tälle selkeät tavoitteet vuoteen 2030 asti. Merkittäviä investointeja edellyttävät T&K&I -panostukset ovat mahdollisia vain, jos yrityksillä on ennakoitavissa oleva investointiympäristö.

Kunnioittavasti,

Mattias Hellström
Yhteiskuntasuhdepäällikkö
Neste Oyj